

Dana Gylienė. Pasaulio lietuvių centro veiklos pradžia

Tėvų ir senelių įskiepytas auklėjimas laikytis visiems draugėje, nes tik taip bus išsaugota lietuviybė, paskatino į Čikagos priemiestį išsikėlusius lietuvius 1987 metais iš D'Andreis Kunigų seminarijos įsigyti pastatą, kuriame netruko užvirti lietuviška veikla.

Kalbiname vieną pirmųjų centro administratorių - **Daną Gylienę**, kuri papasakos, o gal kai kam atgaivins prisiminimus apie Pasaulio lietuvių centro veiklos pradžia.

- **Dana, prieš kalbantis apie Pasaulio lietuvių centrą, nusikelkime šiek tiek į vėlyvesnius laikus. Minėjote, kad anuo metu lietuviams gyvenant Marquette Parko gatvėse buvo sunku sutikti kitatautį.**
- Taip, atsimenu, kad mūsų, lietuvių, buvo labai didelė bendruomenė. Turėjome lietuviškas parduotuves, restoranus, veikė lietuviškas bankas, seselės Kazimierietės organizuodavo lietuviškas pamokas, per kurias Kunigas Zakarauskas kasdien po pusę valandos mus mokydavo lietuvių kalbos. Mes gyvenome Lietuva, nors didžioji mūsų dauguma net nebuvome jos matę. Mums svajonių šalis buvo Lietuva. Labai norėjome, kad Lietuva būtų laisva.
- **Todėl pradėjus keltis į Čikagos priemiesčius, lietuviai iš karto pradėjo ieškoti, kur galėtų tęsti lietuviškas veiklas?**
- Pradžioje dar veždavome vaikus į Marquette Parke veikusią Kriaučeliūno lietuvišką Montessori mokyklą, bet po to pradėjome ieškoti, kur galėtume atidaryti mokyklėlę Lemonte, nes čia buvo nemaža mūsų bendruomenė. Vedėjos Danutės Dirvonienės ir mažos tėvėlių grupės dėka, buvo atidaryta "Žiburėlis" (mano uošvienės Julijos Švabaitės Gylienės pasiūlytas vardas). Lemonto Bromberek mokykloje nuomavomės patalpas, savanorės dažė stalus, mažas kėdutes, tvarkė klases. Man teko garbė prisidėti prie šios veiklos. 1988 metais „Žiburėlis“ buvo pati pirmoji mokykla, atsikėlusi į Pasaulio lietuvių centrą.
- **O kur švęsdavote lietuviškas šventes, kol neturėjote PLC?**
- Gegužines švęsdavome pas ponus Umbrasus, kurie turėjo didelį sodą ir leido mums, lietuviams, susirinkti pas juos. Mišios vykdavo Ateitininkų namuose. Ten taip pat švęsdavome gegužines.
- **Ir tada 1987 metais lietuviai įsigijo kunigų seminarijos patalpas?**
- Pradžioje buvo įsteigta savarankiška draugija "Aušra", pradėta rinkti aukas, kad bendruomenė turėtų savo namus. O tada mums pasiekė žinia, kad parduodamos DeAndreis kunigų seminarijos patalpos ir Dievo dėka, jos tapo mūsų bendruomenės namais.

Pradžioje buvome trys savanorės “administratorės”. Ne iš karto sutikau ja būti, maniau, kad tokioms pareigoms netiksiu, bet mane ragino, sakė “Dana, tu juk augini keturis vaikus ir puikiai tvarkai namų ūkį, moki paskirstyti darbus ir organizuotai dirbi. Taip ir pradėjome visos darbuotis – pasidarėme darbų planą, įvedėme tvarkas, pasidarėme aprašą, ką reikia užsisakyti, kam reikia skambinti, rašyti. Nuo 1988 metų administravau centro veiklą.

- **Buvote pirmieji, įžengę į centrą?**

- Iš tiesų tai Bronius Nainys buvo pirmasis žmogus. Jis buvo leidinio „Pasaulio lietuvis“ redaktorius, dirbo su bendruomene ir administravo Litas Investment, kurie buvo nupirkę centrą. Ponas Nainys surado pirmą nuomotoją 82 metų vyrą su žmona, kurie apsigyveno centre. Pradedant darbus įsigytame centre, p. Nainys padėjo mums. Jo kabinetas buvo, kur dabar Lietuvių Fondo raštinė.

- **Nebuvo baisu tokiame dideliame Centre būti ?**

- Prisimenu, kad buvo labai tamsu. Muziejuje buvo tamsu, visur. Nieko nebuvo nei stalų, nei kėdžių. Su savanoriais reikėjo viską paruošti, kad galėtumėme pradėti nuomoti patalpas, sales, turėti susirinkimus, pobūvius.

- **Kai Centras tik buvo įsigytas ir neturėjo jokio pajamų šaltinio, kaip išgalėjote nupirkti baldus ir visa kita?**

- Viskas buvo pirka už suaukotus pinigus. Lėšų komitetas tikrai sunkiai dirbo, kad surinktų aukų. Stalai buvo nupirkti iš kompanijos, kuri keitė savo senus baldus į naujus. Dar atsimenu kėdės kainą – du doleriai. Reikėjo virtuvę įrengti. Pradžia nebuvo labai lengva. Turėjome labai protingai pagalvoti, kur ir kam leidžiame pinigus. Kartu su taryba ir administracija nustatėme prioritetus.

- **Kaip gavote pirmąsias aukas?**

- Atsimenu, kad siuntėme laiškus į visas valstijas, kur tik buvo lietuvių – į Kaliforniją, į Vašingtoną, į Pensilvaniją, Niujorką. Aiškinome, kas tas Pasaulio lietuvių centras yra, ir prašėme aukų. Rašėme straipsnius į „Draugą“, „Dirvą“, Klivlando “Dirvą”, Bostono “Darbininką”, Kanados “Tėviškės žiburiai”. Po straipsniu dėdavome šaknelę su prašymu aukoti centrui. Nebuvo interneto, Facebook, Youtube, Instragram. Skambinome, rašėme ir kalbėjome, pasakojome, prašėme aukų. Lėšų komitetas darė milžinišką darbą.

- **Paruošėte patalpas ir tada pradėjote ieškoti nuomininkų?**

- Taip. Pirmą, ką padarėme, tai lietuvišką Montessori mokyklėlę perkėlėme į Pasaulio lietuvių centrą. Vėl rašėme skelbimus į įvairius laikraščius ir leidinius, kvietėme nuomotis. Taip pat skambinome lietuviškoms organizacijoms. Dėjome skelbimus ir į vietinį Lemonto laikraštį.

Be abejonės, labai norėjome, kad čia veiktų lietuviška bažnyčia, vyktų lietuviškos mišios. Rimas Domanskis pradėjo kontaktuoti su Jėzuitais, jis buvo pagrindinis žmogus, kuris tvarkė dokumentus, kad būtų atskira misija.

Vieną sparną paskyrėme vyresnio amžiaus žmonėms, kurie galėjo patys savimi pasirūpinti. Parašėme straipsnį į Draugą, kad jei kas domisi galimybe gyventi centre, kreiptųsi į mus. Buvo šeiminkė, kuri šiems nuomininkams gamindavo pusryčius, pietus, vakarienę. Žmonėms labai patiko čia gyventi ir netrukus mes jau turėjome ilgą sąrašą norinčiųjų čia pakliūti. Tie žmonės aukojosi nemažai centrui. Kiekvienas turėjo prisirašyti kaip narys. Vėliau nutarėme daryti condominium sparną. Buvo 17 butų. Kai paruošėme butus, labai greitai juos išpardavėme vietiniams lietuviams.

- **Ar nuomodavote patalpas ir nelietuviams?**

- Taip. Veikė amerikietiška Montessori mokykla, virtuvę nuomavosi Cutting Edge, veikė Immanuel Baptist, Calvin bažnyčios. Amerikiečiai nuomodavosi sales. Dėdavome reklamas apie nuomą į "Draugą", "Lemont Met", kuris buvo dalinamas Downers Grove, Westmont, Darien priemiesčiuose.

- **Turbūt ir veiklų atsirado centre?**

- Taip. Iš pat pradžių Banio šeimos salės vakarinėje dalyje vykdavo mankštos, bet netrukus čia atsirado ir daugiau sporto šakų – vyrai pradėjo žaisti krepšinį, futbolo sirgaliai pradėjo organizuoti futbolo treniruotes. Skautų tuntai perkėlė sueigas į PLC.

Tautinių šokių ansamblis "Spindulys" pradėjo repetuoti centre. Po kiek laiko į centrą persikėlė Lietuvių tautinių šokių ansamblis „Grandis“, "Lietuvos Vyčiai".

Iš pradžių centre repeticijas turėjo tik Misijos choras. Tačiau daugumai lietuvių persikėlus į Lemontą ir aplinkinius priemiesčius, "Dainava" ir "Čikagos Lietuvių Opera" repeticijas perkėlė čia.

- **Na ir kaip lietuviai galėtų būti be meno.**

- Taip, savanorių dėka buvo pradėtas kurti meno muziejus, tautodailės muziejus, kur lietuvių liaudies meno kūriniai surado tinkamus namus. Iš Lietuvos į Čikagą atkeliavo įspūdinga medžio drožinių kolekcija. 1989 metais buvo oficialiai atidarytas Lietuvių dailės muziejus.

- **Koks buvo jūsų pirmasis renginys?**

- 1988 metais organizavome madų renginį. Viskas vyko Lietuvių Fondo salėje. Atsimenu, kad pirmoje madų parodoje drabužius demonstravo tarybos nariai.

Organizavome derliaus šventes. Būdavo juokdarys, magas, sukviisdavome vaikus, paruošdavome maistą, būdavo tikrai linksma. Per Naujųjų metų sutikimą turėdavome muzikantus brolius Švabus. Jie buvo puikūs muzikantai, žmonėms labai patikdavo. Misijos pievelėje organizuodavome Jonines. Skautai organizuodavo Kaziuko mugę. Kiekvieną savaitę rengdavome Bingo vakarą. Kad uždirbti centro išlaikymui pinigų, organizuodavome labdarinę Madų renginį, Las Vegas Night.

- **Centre dar buvo krautuvėlė?**

- Ponios Bronės Nainienės dėka, Centre veikė kultūrinių renginių komitetas. Moterys ruošė Kūčias, kepė Užgavėnių blynus, ruošė Velykų stalą, gamindavo koldūnus, o

sekmadieniais po mišių atidarydavo krautuvėlę “Dovanėlė” ir prekiaudavo. Buvo daug savanorių, kur pasikeisdamos prekiaudavo savaitgaliais.

Kai išėjau iš administratorės pareigų, savanoriaudavau centre ir kartu su drauge padėdavau krautuvėlėje. Žmonės atnešdavo prekes, mes viską užregistruodavome, užfiksuodavome ir pardavinėdavome. Visko joje buvo – gintaro dirbinių, lino, molio, keramikos, rūbų ir, žinoma, nepamirštamų moterų darytu koldūnų.

Krautuvėlę buvo atidaryti šeštadieniais ir sekmadieniais. Atsimenu, kaip vaikai ateidavo pirkti saldinių, o mokytojos ir direktore pyko, kad mes parduodame. Mes norėjome vaikams parodyti, kas čia centre yra, tai kaip kitaip vaikus privilioti – saldinais (juokiasi).

- **Kur ta krautuvėlė buvo?**

- Kur dabar yra Palaimintojo Jurgio Matulaičio Misijos raštinė.

- **Atsimenu pasakojimus, kad buvo dar viena parduotuvė žemutiniame aukšte.**

- Taip, buvo “Astra”. Maždaug ten, kur dabar yra Maironio lituanistinės mokyklos klasės.

Anksčiau kunigai ten hidroponikos metodu daigino augalus. Parduotuvėje dirbo savanorės. Tai buvo pirma naudotų daiktų parduotuvė Lemonte. Mes dėdavome skelbimus į Lemonto laikraštį “Lemont Met”, kvietėme žmones apsilankyti, atnešti parduoti savo daiktus, o taip pat ką nors įsigyti. Parduotuvėje buvo galima rasti visko – nuo baldų iki namų apyvokos daiktų, rūbų, batų.

Beje, prie “Astros” veikė siuntų punktas. Transatlantic kompaniją, per kurią siūsdavome siuntinius į Lietuvą.

- **Išgyvenote nuostabų laikotarpį, kai visi buvote susivienyje dėl centro, lietuvybės?**

- Labai. Buvome tikrai labai vieningi ir dosnūs. Visi dirbome. Kiekvienas žmogus, kuris gerai išmanė savo sritį, padėdavo centre, dalinosi savo žiniomis, remontavo. Viską darė nemokamai. Inžinieriai turėjo ieškoti brėžinių – kur šiluma, kur kokie vamzdžiai, kur elektros laidai, kaip įjungti virtuvėje esančius prietaisus.

- **Centras kelia jums gerus prisiminimus?**

- Tikra tiesa, aš čia labai noriai ateinu, nes centras man visada kelia malonius prisiminimus. Džiaugiuosi, kad galėjau čia dirbti, kad priklausiau valdybai, tarybai. Labai noriu, kad centras ir toliau sėkmingai gyvuotų. To ir linkiu.

Kalbino Rasa Statulevičienė